

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

664

MITAALA NA UFUNDISHAJI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Year: 2015

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka sehemu **B** na swali **moja (1)** kutoka sehemu **C**.
3. Sehemu **A** ina alama 36, sehemu **B** ina alama 40 na sehemu **C** ina alama 24.
4. Vifaa vya mawasiliano na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

SEHEME A (alama 36)

1. Fafanua kwa ufupi dhana ya kuratibu mtaala kwa lengo la mafanikio ya mwanafunzi.

Kuratibu mtaala ni mchakato wa kuhakikisha mtaala unakuwa na utiririko mzuri, wenye mantiki, na muunganiko kati ya masomo na ngazi mbalimbali za elimu, kuanzia darasa la chini hadi la juu. Lengo ni kuondoa kurudiarudia na mapungufu ya maarifa, ili kila mwanafunzi apate ujuzi kamili na wa kina bila mkanganyiko.

2. Jadili umuhimu wa kushirikisha walimu katika kuunda mtaala.

Walimu ndio watumiaji wakuu wa mtaala na wana uzoefu wa moja kwa moja darasani kuhusu ni nini kinafanya kazi na nini hakifanyi kazi, hivyo maoni yao ni muhimu kwa ufanisi wa mtaala.

Kushirikishwa kwao huongeza umiliki na uwajibikaji wao katika utekelezaji wa mtaala. Mwalimu atakuwa na motisha zaidi kutekeleza mtaala aliouunda mwenyewe.

Husaidia kuhakikisha kwamba maudhui na mbinu zilizomo katika mtaala zinawezekana kutekelezwa kutokana na rasilimali na mazingira halisi ya shule.

3. Toa mfano wa tofauti kati ya mbinu za kufundishia kwa mdomo na mbinu za kujifunza kwa vitendo.

Mbinu ya kufundishia kwa mdomo (kama mhadhara) inahusisha maelezo ya kikauli kutoka kwa mwalimu kuhusu jambo fulani, kwa mfano, kuelezea kwa wanafunzi umuhimu wa kuosha mikono.

Mbinu ya kujifunza kwa vitendo inahusisha mwanafunzi kufanya jambo kwa mikono au kwa utendaji, kwa mfano, kuonyesha jinsi ya kuosha mikono kwa kutumia sabuni na maji.

4. Orodhesha njia tatu za kuandaa tathmini darasani na matumizi yao.

Njia ya kwanza ni Tathmini ya Muhtasari wa Mwisho. Matumizi yake ni kutoa alama za mwisho na kupima uelewa wa jumla wa mwanafunzi katika maudhui yote yaliyofundishwa.

Njia ya pili ni Tathmini ya Kukua/Maendeleo, inayofanyika wakati wa somo. Matumizi yake ni kurekebisha ufundishaji na kujifunza mara moja.

Njia ya tatu ni Tathmini ya Kujichunguza na Wenza. Matumizi yake ni kuongeza uwajibikaji na uhuru wa mwanafunzi katika kutathmini kazi zao na za wenzao.

5. Taja aina tatu za mtaala kwa mtazamo wa umuhimu wao kwa jamii.

Aina ya kwanza ni Mtaala wa Taarifa/Maarifa. Unazingatia maarifa muhimu (k.m., sayansi na historia) ili kuunda msingi wa kitaaluma.

Aina ya pili ni Mtaala wa Maadili. Unalenga kukuza tabia, heshima, na maadili muhimu kwa jamii ili kuunda raia mwema.

Aina ya tatu ni Mtaala wa Stadi za Maisha. Unalenga stadi za vitendo za kuishi na kufanya kazi

6. Eleza kwa nini tathmini inapaswa kuwa sehemu ya andalio la somo.

Tathmini ni muhimu kwa sababu huweka vigezo vya kupima kama ufundishaji umekuwa na ufanisi na kama malengo ya somo yaliyowekwa yametimizwa.

Huruhusu mwalimu kufanya maamuzi yenye mantiki kuhusu kama mada inapaswa kuendelezwa au kurudiwa.

Husaidia mwalimu kupanga shughuli za kutoa mazoezi na kazi za nyumbani ambazo zitaakisi uelewa wa wanafunzi.

7. Taja misingi mitatu ya uandishi wa mtaala wenye tija.

Msingi wa kwanza ni Msingi wa Kifalsafa. Mtaala unapaswa kujua kwa nini tunafundisha na nini cha kufundisha kwa mujibu wa malengo ya kitaifa.

Msingi wa pili ni Msingi wa Kisaikolojia. Mtaala unapaswa kujua jinsi wanafunzi wanavyojifunza na kukuza mtaala kulingana na uwezo wao wa kiumri.

Msingi wa tatu ni Msingi wa Kijamii. Mtaala unapaswa kuhakikisha unalingana na utamaduni na mahitaji ya soko la ajira la jamii.

8. Toa mifano ya vifaa vinavyofaa kwa kufundisha somo la Kiswahili.

Vifaa vya kwanza ni Kadi zenye maneno au Sentensi, kwa ajili ya kujifunza sarufi na msamiati.

Vifaa vya pili ni Picha au Michoro, kwa ajili ya kuelezea maana za maneno au vitenzi.

Vifaa vya tatu ni Hadithi au Vitabu vya hadithi, kwa ajili ya kufundisha kusoma kwa ufasaha na kuongeza uelewa wa lugha.

9. Taja sifa zinazomfaa mwalimu anatumia njia ya mihadhara kwa walimu wazee.

Mwalimu anapaswa kuwa na uwezo wa kutumia mifano mingi kutoka kwa uzoefu wa maisha wa walimu wazee ili kuunganisha mada na maisha yao halisi.

Anapaswa kutoa maelezo ya kina na kutoa nafasi ya maswali na mijadala fupi ili kuruhusu ushiriki na heshima kwa uzoefu wao.

Anapaswa kuwa mtaalamu sana katika mada yake ili aweze kutoa taarifa mpya na za kuaminika kwa watu wazima wanaotaka kuboresha ujuzi wao.

SEHEME B (alama 40)

10. Tengeneza andalio la somo kwa somo la Hisabati ukifuata hatua zote muhimu.

Andalio la Somo: Hisabati – Mada: Kugawa Namba Nzima (Darasa la Tano)

Kipengele	Maelezo
Somo/Darasa/Wakati	Hisabati / Darasa la Tano / Dakika 40
Mada/Mada Ndogo	Kugawa Namba Nzima / Kugawanya namba kwa namba moja
Lengo la Jumla	Kufikia mwisho wa somo, wanafunzi wataweza kugawanya namba nzima kwa namba moja.
Lengo la Utendaji	Kufikia mwisho wa somo, wanafunzi wataweza kujibu maswali matatu ya ugawaji kwa namba moja kwa usahihi.
Zana za Kufundishia	Vifaa vya kuhesabia (k.m. shanga, mawe), Chati za kuzidisha.
Marejeo	Kitabu cha Mwalimu Hisabati Darasa la Tano, Ukurasa 50-52.

Utangulizi: Mwalimu anatumia dakika 5 kuwakumbusha wanafunzi jinsi ya kuzidisha na kueleza dhana ya ugawaji kama kugawanya vitu kwa usawa. Wanasikiliza na kujibu maswali ya kuzidisha.

Mada Mpya: Mwalimu anatumia dakika 10 akitumia vifaa vya kuhesabia kuonyesha ugawaji, akionyesha jinsi ya kugawa vitu kwa idadi sawa. Anafanya mfano mmoja kwenye ubao. Wanazingatia jinsi vifaa vinavyogawanywa na kuandika mfano kwenye daftari.

Mafunzo kwa Vitendo: Mwalimu anatumia dakika 15 kuwagawa wanafunzi katika vikundi, akitoa maswali na vifaa vya kuhesabia kwa kila kundi. Anatembea akisaidia. Wanajadiliana, wanatumia vifaa kugawanya, na kuandika majibu.

Hitimisho/Tathmini: Mwalimu anatumia dakika 10 kutoa maswali matatu ya ugawaji kwenye ubao. Anatoa kazi ya nyumbani. Wanajibu maswali na kuhitimisha somo.

11. Elezea uzoefu wa mazoezi ya kufundishia ukibainisha mafanikio na sura za changamoto.

Mafanikio makubwa yalikuwa uwezo wa kupanga na kutekeleza somo kwa utulivu na kufuata mpango (andalio la somo) bila kuogopa darasa lenye watu wengi. Niliweza kuongeza ushiriki wa wanafunzi kwa kutumia mbinu ya kuigiza na hadithi.

Sura za changamoto zilijumuisha kupata vifaa vya kufundishia vilivyofaa katika mazingira ya shule yenye upungufu, hali iliyonifanya nitumie muda mwingi kuvitengeneza. Pia, kusimamia wakati ili kumaliza mada kwa wakati ilikuwa changamoto.

12. Nai toa orodha ya vipengele muhimu vya azimio la kazi utakavyowasilisha kwa walimu walioko kazini.

Kipengele cha kwanza ni Muda na Wiki. Huu huonyesha ni mada zipi zitakazofundishwa kwa muda gani, ili kupanga muda na rasilimali.

Kipengele cha pili ni Mada Kuu na Mada Ndogo. Hii huonyesha maudhui yatakayofundishwa, ili kuhakikisha utiririko na usahihi wa maudhui yote yaliyomo katika mtaala.

Kipengele cha tatu ni Zana/Vifaa vya Kufundishia. Hii huorodhesha rasilimali zinazohitajika, ili kupanga rasilimali na kujitayarisha mapema kwa ajili ya vipindi vya somo.

Kipengele cha nne ni Marejeleo. Hii huorodhesha vyanzo vinavyofaa, ili kurahisisha utafiti na kuonyesha vyanzo vya kuaminika kwa mada inayofundishwa.

Kipengele cha tano ni Tathmini na Maoni. Hii huonyesha jinsi tathmini itafanyika, ili kufuatilia utekelezaji na kufanya marekebisho kwa wiki zinazokuja.

13. Jadili matokeo mabaya yanayoweza kutokea kwa wanafunzi iwapo ufundishaji haujawa na maandalizi.

Wanafunzi hupokea maudhui yasiyo na mpangilio mzuri na yasiyofaa kwa sababu mwalimu hufundisha kiholela, hali inayoleta kuchanganyikiwa na ugumu wa kuelewa mada.

Wanafunzi hukosa motisha ya kujifunza kwa sababu mwalimu hana zana za kutosha au njia shirikishi, hivyo somo linakuwa la kuchosha na halina ubunifu.

Wanafunzi hukosa uelewa wa kina kwa sababu mwalimu hukosa muda wa kufanya tathmini, na hivyo hawezi kujua ni nani anahitaji msaada wa ziada.

SEHEME C (alama 24)

14. Umepangiwa darasa lenye wanafunzi wenye tabia zisizoridhisha, jadili mikakati ya ufundishaji.

Nitatumia mbinu za kubadilisha mazingira ya darasa na kuweka wanafunzi wa fujo karibu na mimi ili kuwadhibiti kwa macho.

Nitatumia ufundishaji wa vitendo na shirikishi sana. Kuwapa wanafunzi majukumu huondoa nafasi ya kufanya fujo.

Nitaweka mfumo wa utambuzi chanya ambapo nitasifu na kutambua kazi ndogo zinazofanywa vizuri, ili kujenga heshima na kukuza tabia nzuri.

Nitaanza kufanya utafiti kuhusu asili ya tabia za wanafunzi na kushauriana na wazazi au mshauri wa shule.

15. Elezea namna zana za kufundishia zinavyoweza kuboresha matokeo ya kujifunza.

Zana za kufundishia huongeza utambuzi na kumbukumbu kwa kuleta picha halisi au michoro ya mada.

Mwanafunzi anaweza kukumbuka picha kwa urahisi zaidi kuliko maelezo ya mdomo.

Husaidia kurekebisha makosa ya kujifunza kwa kuruhusu mwanafunzi kutumia zana kurudia dhana ngumu hadi azielewe kwa ufasaha.

Zinafanya masomo kuwa ya kuvutia na huongeza ushiriki, hali inayoongoza kwenye matokeo bora ya mitihani kwa sababu wanafunzi wanajifunza kwa bidii zaidi.

16. Jadili umuhimu wa kufuatilia mazoezi ya kufundishia yaliyoendeshwa kwa kipindi kirefu.

Kufuatilia kwa muda mrefu kunahakikisha kwamba mwalimu mwanafunzi anaendeleza stadi zake na hajafanya vizuri tu kwa siku moja.

Inamwezesha mwalimu mwanafunzi kupokea ushauri wa kina kuhusu masomo tofauti na changamoto mbalimbali, na kujifunza kurekebisha mbinu za ufundishaji.

Hutumika kama kigezo cha mwisho cha kupima uwezo wake na kumthibitisha kuwa ana uwezo wa kudumu na wa kitaaluma katika kufundisha.